Gemensamma författningssamlingen avseende hälso- och sjukvård, socialtjänst, läkemedel, folkhälsa m.m.

ISSN 2002-1054
Utgivare: Chefsjurist Pär Ödman, Socialstyrelsen

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöds allmänna råd om socialnämndens ansvar för frågor om vårdnad, boende och umgänge;

HSLF-FS 2025:64

Utkom från trycket den 2 december 2025

beslutade den 3 oktober 2025.

Tillämpningsområde

I dessa allmänna råd ges rekommendationer till stöd för socialnämndens handläggning av frågor om vårdnad, boende och umgänge enligt föräldrabalken och socialtjänstlagen (2025:400) vad gäller

- samarbetssamtal enligt 6 kap. 18 § föräldrabalken och 13 kap. 6 § socialtjänstlagen,
- avtal enligt 6 kap. 17 a § föräldrabalken,
- upplysningar enligt 6 kap. 19 § föräldrabalken,
- upplysningar enligt 6 kap. 20 § föräldrabalken,
- utredning enligt 6 kap. 19 § föräldrabalken,
- socialnämndens möjlighet att föra talan om umgänge enligt 6 kap. 15 a § föräldrabalken, och
- umgängesstöd enligt 6 kap. 15 c § föräldrabalken.

Därutöver ges rekommendationer om utredningsrapport vid utredning enligt 6 kap. 19 § föräldrabalken samt kompetens hos den personal som handlägger de frågor om vårdnad, boende och umgänge som framgår av första stycket.

Samarbetssamtal enligt 6 kap. 18 § föräldrabalken och 13 kap. 6 § socialtjänstlagen

En förälders begäran om samarbetssamtal

Om en av föräldrarna till ett barn vänder sig till socialnämnden med begäran om samarbetssamtal, bör nämnden så snart som möjligt ge den andra föräldern information om samarbetssamtal och möjlighet att samtycka till samtalen.

Erbjudande om samarbetssamtal

Barnets föräldrar bör erbjudas ett första samarbetssamtal så snart det är möjligt. Samtalet bör äga rum inom tre veckor från det att båda föräldrarna har samtyckt till samtal eller nämnden har fått ett uppdrag från domstolen att anordna samarbetssamtal.

Inleda samarbetssamtal

Samarbetssamtalen bör inledas med att socialnämnden ställer frågor till föräldrarna, var och en för sig, i syfte att klarlägga om det förekommer eller har förekommit hot, våld eller annat övergrepp inom familjen. Nämnden bör även ställa frågor i syfte att klarlägga om det förekommer eller har förekommit missbruk, psykisk ohälsa eller någon annan problematik i familjen.

Om socialnämnden får kännedom om något av det som anges i stycket ovan, bör nämnden överväga om säkerhetsåtgärder behöver vidtas vid fortsatta samarbetssamtal. Om nämnden bedömer att samtalen inte kan fortsätta trots säkerhetsåtgärder, bör samtalsserien avslutas.

Samarbetssamtal med föräldrarna

Socialnämnden bör klargöra syftet med samarbetssamtalen och informera om deras inriktning och karaktär. Vidare bör föräldrarna underrättas om vilken sekretess som kommer att gälla för uppgifterna från samtalen samt barnets rätt till delaktighet.

Samtalen bör ha en tydlig struktur med fokus på framtiden. De bör inriktas på

- hur föräldrarna kan nå enighet i frågor som gäller vårdnad, boende och umgänge samt i frågor som gäller barnets försörjning,
- barnets behov,
- föräldrarnas förmåga att samarbeta i frågor som gäller barnet, och
- hur föräldrarna kan hantera frågor om barnet på ett för barnet bra sätt.

Socialnämnden bör ställa frågor till föräldrarna, var och en för sig, i syfte att klarlägga

- om barnet utsätts eller har utsatts för hot, våld eller annat övergrepp eller på något annat sätt far eller har farit illa,
- om barnet har bevittnat hot, våld eller annat övergrepp inom familjen, och
- om barnet olovligen har förts bort eller hållits kvar.

Om socialnämnden får kännedom om något av det som anges i stycket ovan, bör nämnden ställa frågor till föräldrarna i syfte att klarlägga på vilket sätt det påverkar eller har påverkat barnet.

Barnets delaktighet

Barnet bör få delta i samarbetssamtal, med eller utan föräldrarna, om det inte är olämpligt.

Socialnämnden bör planera samtalen och utforma dem så att barnet ges goda förutsättningar att framföra sina åsikter. Samtalen bör inriktas på att ge barnet

- information med utgångspunkt från dess förutsättningar och behov, och
- möjlighet att berätta om sin tillvaro och framföra sina åsikter.

Socialnämnden bör ställa frågor till barnet i syfte att klarlägga

- om det förekommer eller har förekommit missbruk, psykisk ohälsa eller någon annan problematik i familjen,
- om barnet utsätts eller har utsatts för hot, våld eller annat övergrepp eller på något annat sätt far eller har farit illa,
- om någon i familjen förutom barnet utsätts eller har utsatts för hot, våld eller annat övergrepp, och
- om barnet har bevittnat hot, våld eller annat övergrepp inom familjen.

Om socialnämnden får kännedom om att något av det som anges i stycket ovan förekommer eller har förekommit, bör nämnden ställa frågor till barnet i syfte att klarlägga på vilket sätt det påverkar eller har påverkat barnet.

Socialnämnden bör ställa frågor till barnet i syfte att klarlägga om uppgifterna som barnet har lämnat har uppfattats rätt.

I det fall barnet inte har förmåga att ge uttryck för sina åsikter, trots att goda förutsättningar för det har skapats, bör socialnämnden bilda sig en uppfattning om barnets åsikter genom att prata med föräldrarna.

I det fall inget samtal med barnet äger rum, bör socialnämnden upplysa föräldrarna om barnets rätt till information och rätt att framföra sina åsikter. Nämnden bör verka för att föräldrarna ger barnet information med utgångspunkt från dess förutsättningar och behov.

Samförståndslösning

Om föräldrarna närmar sig en samförståndslösning vad gäller vårdnad, boende, umgänge eller barnets försörjning som inte är förenlig med barnets bästa, bör socialnämnden klargöra följderna av en sådan lös-

ning för dem. I de fall föräldrarnas samförståndslösning inte är förenlig med barnets bästa bör nämnden verka för en lösning som bättre tillgodoser barnets behov.

Avbryta samarbetssamtal

Om socialnämnden anser att fortsatta samarbetssamtal inte kan hjälpa föräldrarna att nå enighet i frågor som gäller vårdnad, boende, umgänge eller barnets försörjning, bör de informeras om detta och samtalsserien avslutas.

Om socialnämnden bedömer att samarbetssamtal endast är ett sätt för den ena föräldern att försöka kontrollera den andra föräldern eller få tillfälle att träffa denne, bör samtalsserien avslutas.

Om säkerhetsåtgärder har vidtagits vid samarbetssamtal och socialnämnden bedömer att samtalen inte kan fortsätta trots dessa, bör samtalsserien avslutas.

I de fall samtalsserien avslutas på något av de sätt som anges ovan, bör föräldrarna informeras om möjligheten till stöd och hjälp i någon annan form, både för sig själva och barnet.

Uppföljning

I de fall föräldrarna når enighet i frågor som gäller vårdnad, boende, umgänge eller barnets försörjning, bör de erbjudas ytterligare ett samtalstillfälle för uppföljning av om överenskommelsen fortfarande är till barnets bästa. Även barnet bör erbjudas ett uppföljningssamtal, om det inte är olämpligt.

Avtal enligt 6 kap. 17 a § föräldrabalken

Skyddade personuppgifter

I det fall en förälder uppger att dennes eller barnets personuppgifter är skyddade, bör socialnämnden kontrollera det i folkbokföringsregistret för att ta ställning till om nämnden har behörighet att pröva om ett avtal ska godkännas. Om kontrollen inte ger något resultat, bör nämnden begära in underlag från föräldern som visar att barnets eller förälderns personuppgifter kan antas vara skyddade.

Samtal med föräldrarna

När socialnämnden prövar om ett avtal om vårdnad, boende eller umgänge ska godkännas bör nämnden träffa och samtala med föräldrarna. När samtalet inleds bör nämnden uppmana var och en av föräldrarna att styrka sin identitet.

I samtalet med föräldrarna bör socialnämnden

– låta dem berätta om barnet samt dess levnadssituation och behov,

– låta dem redogöra för varför de anser att avtalets innehåll är till barnets bästa, och
– informera dem om avtalets rättsliga verkan samt om de ekonomiska konsekvenser som det kan få.

Socialnämnden bör ställa frågor till föräldrarna, var och en för sig, i syfte att klarlägga

– om det förekommer eller har förekommit missbruk, psykisk ohälsa eller någon annan problematik i familjen,
– om barnet utsätts eller har utsatts för hot, våld eller annat övergrepp eller på något annat sätt far eller har farit illa,
– om någon i familjen förutom barnet utsätts eller har utsatts för hot, våld eller annat övergrepp,
– om barnet har bevittnat hot, våld eller annat övergrepp inom familjen, och
– om barnet olovligen har förts bort eller hållits kvar.

Om socialnämnden har eller får kännedom om att något av det som anges i stycket ovan förekommer eller har förekommit, bör nämnden ställa frågor till föräldrarna i syfte att klarlägga på vilket sätt det påverkar eller har påverkat barnet.

Barnets delaktighet

När socialnämnden prövar om ett avtal ska godkännas bör den samtala med barnet, om det inte är olämpligt.

I de fall socialnämnden prövar om avtal som avser flera barn i samma familj ska godkännas, bör nämnden ge vart och ett av barnen möjlighet att komma till tals i enskilda samtal så att de kan framföra sina tankar och åsikter oberoende av varandra.

Socialnämnden bör planera samtalet och utforma det så att barnet ges goda förutsättningar att framföra sina åsikter. I samtalet bör nämnden ge barnet

– information med utgångspunkt från dess förutsättningar och behov, och
– möjlighet att berätta om sin tillvaro och framföra sina åsikter.

Socialnämnden bör ställa frågor till barnet i syfte att klarlägga

– om det förekommer eller har förekommit missbruk, psykisk ohälsa eller någon annan problematik i familjen,
– om barnet utsätts eller har utsatts för hot, våld eller annat övergrepp eller på något annat sätt far eller har farit illa,
– om någon i familjen förutom barnet utsätts eller har utsatts för hot, våld eller annat övergrepp, och

– om barnet har bevittnat hot, våld eller annat övergrepp inom familjen.

Om socialnämnden har eller får kännedom om att något av det som anges i stycket ovan förekommer eller har förekommit, bör nämnden ställa frågor till barnet i syfte att klarlägga på vilket sätt det påverkar eller har påverkat barnet.

Socialnämnden bör ställa frågor till barnet i syfte att klarlägga om uppgifterna som barnet har lämnat har uppfattats rätt.

I det fall barnet inte har förmåga att ge uttryck för sina åsikter, trots att goda förutsättningar för det har skapats, bör socialnämnden bilda sig en uppfattning om barnets åsikter genom att prata med föräldrarna.

I det fall inget samtal med barnet äger rum, bör socialnämnden upplysa föräldrarna om barnets rätt till information och rätt att framföra sina åsikter. Nämnden bör verka för att föräldrarna ger barnet information med utgångspunkt från dess förutsättningar och behov.

Registeruppgifter

Socialnämnden bör hämta in uppgifter om barnet och föräldrarna från nämndens register. Nämnden bör överväga om det även finns skäl att hämta in uppgifter om en ny partner eller någon annan person i barnets närhet. Nämnden bör vidare överväga om det finns skäl att hämta in uppgifter från någon annan socialnämnd.

Avtal om vårdnad

Tidsbegränsade avtal om vårdnad bör av hänsyn till barnet i regel inte godkännas.

Avtal om boende

I ett avtal om växelvist boende bör det framgå under vilken tidsperiod barnet ska bo hos respektive förälder. Det bör även framgå vid vilken tidpunkt, på vilken plats och av vem barnet ska hämtas och lämnas.

Vid socialnämndens prövning av om ett avtal om växelvist boende är till barnets bästa bör hänsyn särskilt tas till föräldrarnas förmåga att samarbeta i frågor som gäller barnet samt barnets behov av kontinuitet i förskola eller skola, kamratkontakter och fritidsaktiviteter.

Avtal om umgänge

I ett avtal om umgänge bör det framgå under vilken tidsperiod umgänget ska äga rum. Det bör även framgå vid vilken tidpunkt, på vilken plats och av vem barnet ska hämtas och lämnas.

Om umgänge planeras på något annat sätt än genom att barnet och föräldern träffar varandra, bör socialnämnden överväga om det ska regleras i avtalet.

Avtalets form

Separata avtal bör upprättas för de olika områdena vårdnad, boende och umgänge samt för varje barn i en syskonskara.

Tidsbegränsade avtal

I ett tidsbegränsat avtal om vårdnad, boende eller umgänge bör det framgå vad som gäller när avtalet upphör att gälla.

Beslutsunderlag

Vid socialnämndens prövning av om ett avtal om vårdnad, boende eller umgänge är till barnets bästa bör det som har framkommit i ärendet sammanställas i ett beslutsunderlag.

I de fall socialnämnden prövar om avtal som avser flera barn i samma familj ska godkännas, bör ett beslutsunderlag upprättas för varje barn.

Ett beslutsunderlag bör innehålla uppgifter om

- barnet samt dess levnadssituation och behov,
- hur föräldrarna anser att avtalets innehåll tillgodoser barnets behov, och
- vilka åsikter som barnet har framfört som är av betydelse för avtalets prövning.

Beslutsunderlaget bör även innehålla sådana uppgifter från socialnämndens register som är av betydelse för avtalets prövning.

Av beslutsunderlaget bör det framgå om det har framkommit uppgifter om

- missbruk, psykisk ohälsa eller någon annan problematik i familjen,
- hot, våld eller annat övergrepp,
- att barnet olovligen har förts bort eller hållits kvar, och
- att barnet på något annat sätt far eller har farit illa.

Om det har framkommit uppgifter om något av det som anges i stycket ovan, bör det framgå av underlaget på vilket sätt det påverkar eller har påverkat barnet.

Av beslutsunderlaget bör det vidare framgå

- om barnet inte har kommit till tals och skälen till det, och
- hur bedömningen av vad som är barnets bästa har gjorts.

Om det har framkommit andra uppgifter som är av betydelse för avtalets prövning, bör även de framgå av underlaget.

Avtalets giltighet i annat land

I det fall en förälder har anknytning till ett annat land, t.ex. genom medborgarskap eller hemvist, bör socialnämnden upplysa föräldern om att denne kan vända sig till det landets ambassad eller konsulat för att få information om avtalets giltighet i anknytningslandet.

Uppföljning

Socialnämnden bör erbjuda föräldrarna ett samtal för uppföljning av om innehållet i avtalet fortfarande är till barnets bästa. Även barnet bör erbjudas ett uppföljningssamtal, om det inte är olämpligt.

Upplysningar enligt 6 kap. 19 § föräldrabalken

Upplysningar från flera socialnämnder

I de fall flera socialnämnder har getts tillfälle att komma in med upplysningar till domstolen inför ett avgörande om vårdnad, boende eller umgänge, bör de samråda med varandra om hur uppdraget ska genomföras.

Registeruppgifter

Socialnämnden bör hämta in uppgifter om barnet och föräldrarna från nämndens register. Nämnden bör även överväga om det finns skäl att hämta in uppgifter från någon annan socialnämnd.

Underlag till domstolen

Socialnämnden bör i ett dokument sammanställa sådana uppgifter från nämndens register som är av betydelse för ärendet.

I de fall socialnämnden har getts tillfälle att komma in med upplysningar om flera barn, bör ett dokument upprättas för varje barn.

Upplysningar enligt 6 kap. 20 § föräldrabalken

Föreläggande till flera socialnämnder

I de fall flera socialnämnder har fått i uppdrag att komma in med upplysningar till domstolen inför ett interimistiskt beslut om vårdnad, boende eller umgänge, bör de samråda med varandra om hur uppdraget ska genomföras.

Registeruppgifter

Socialnämnden bör hämta in uppgifter om barnet och föräldrarna från nämndens register. Nämnden bör överväga om det även finns skäl att hämta in uppgifter om en ny partner eller någon annan person i barnets närhet. Nämnden bör vidare överväga om det finns skäl att hämta in uppgifter från någon annan socialnämnd.

Socialnämnden bör i regel hämta in uppgifter om föräldrarna från polisens misstanke- och belastningsregister samt överväga om det finns skäl att hämta in uppgifter om en ny partner.

Samtal med föräldrarna

Vid socialnämndens handläggning av upplysningar bör nämnden i regel ha ett samtal med var och en av föräldrarna.

I samtalen bör socialnämnden ställa frågor om

- barnet samt dess levnadssituation och behov,
- barnets relation till vardera föräldern, syskon och respektive förälders nya partner,
- föräldrarnas förmåga att samarbeta i frågor som gäller barnet,
- föräldrarnas förmåga att sätta barnets behov främst,
- föräldrarnas förmåga att ta ett gemensamt ansvar i frågor som gäller barnet,
- föräldrarnas omsorgsförmåga och möjligheter att tillgodose barnets behov, och
- vilka möjliga lösningar avseende vårdnad, boende och umgänge som föräldrarna ser med utgångspunkt i barnets behov.

Socialnämnden bör även ställa frågor till föräldrarna, var och en för sig, i syfte att klarlägga

- om det förekommer eller har förekommit missbruk, psykisk ohälsa eller någon annan problematik i familjen,
- om barnet utsätts eller har utsatts för hot, våld eller annat övergrepp eller på något annat sätt far eller har farit illa,
- om någon i familjen förutom barnet utsätts eller har utsatts för hot, våld eller annat övergrepp,
- om barnet har bevittnat hot, våld eller annat övergrepp inom familjen, och
- om barnet olovligen har förts bort eller hållits kvar.

Om socialnämnden har eller får kännedom om att något av det som anges i stycket ovan förekommer eller har förekommit, bör nämnden ställa frågor till föräldrarna i syfte att klarlägga på vilket sätt det påverkar eller har påverkat barnet.

Socialnämnden bör erbjuda föräldrarna samarbetssamtal, om det inte är olämpligt.

Barnets delaktighet

När socialnämnden ska samtala med barnet bör nämnden planera samtalet och utforma det så att barnet ges goda förutsättningar att framföra sina åsikter.

I det fall uppdraget från domstolen gäller flera barn, bör socialnämnden ge vart och ett av barnen möjlighet att komma till tals i enskilda samtal så att de kan framföra sina tankar och åsikter oberoende av varandra.

I samtalet bör socialnämnden ge barnet

- information med utgångspunkt från dess förutsättningar och behov, och
- möjlighet att berätta om sin tillvaro och framföra sina åsikter.

Socialnämnden bör ställa frågor till barnet i syfte att klarlägga

- om det förekommer eller har förekommit missbruk, psykisk ohälsa eller någon annan problematik i familjen,
- om barnet utsätts eller har utsatts för hot, våld eller annat övergrepp eller på något annat sätt far eller har farit illa,
- om någon i familjen förutom barnet utsätts eller har utsatts för hot, våld eller annat övergrepp, och
- om barnet har bevittnat hot, våld eller annat övergrepp inom familjen.

Om socialnämnden har eller får kännedom om att något av det som anges i stycket ovan förekommer eller har förekommit, bör nämnden ställa frågor till barnet i syfte att klarlägga på vilket sätt det påverkar eller har påverkat barnet.

Socialnämnden bör ställa frågor till barnet i syfte att klarlägga om uppgifterna som barnet har lämnat har uppfattats rätt.

I det fall barnet inte har förmåga att ge uttryck för sina åsikter, trots att goda förutsättningar för det har skapats, bör socialnämnden bilda sig en uppfattning om barnets åsikter genom att prata med föräldrarna.

I det fall inget samtal med barnet äger rum, bör socialnämnden upplysa föräldrarna om barnets rätt till information och rätt att framföra sina åsikter. Nämnden bör verka för att föräldrarna ger barnet information med utgångspunkt från dess förutsättningar och behov.

Underlag till domstolen

Socialnämnden bör i ett dokument sammanställa sådana uppgifter från barnet, föräldrarna, socialnämndens register och polisens misstanke- och belastningsregister som är av betydelse för ärendet.

I de fall socialnämnden har fått i uppdrag att komma in med upplysningar om flera barn, bör ett dokument upprättas för varje barn.

Ett sådant dokument bör innehålla uppgifter om

- barnet samt dess levnadssituation och behov,
- barnets relation till vardera föräldern,
- vilka åsikter som barnet har framfört som är av betydelse för ärendet, och
- föräldrarnas omsorgsförmåga och möjligheter att tillgodose barnets behov.

Av dokumentet bör det framgå om det har framkommit uppgifter om

- missbruk, psykisk ohälsa eller någon annan problematik i familjen,
- hot, våld eller annat övergrepp,
- att barnet olovligen har förts bort eller hållits kvar, och
- att barnet på något annat sätt far eller har farit illa,

Om det har framkommit uppgifter om något av det som anges i stycket ovan, bör det framgå av dokumentet på vilket sätt det påverkar eller har påverkat barnet.

Av dokumentet bör det vidare framgå

- om socialnämnden har samtalat med barnet utan en vårdnadshavares samtycke,
- om barnet inte har kommit till tals och skälen till det, och
- om föräldrarna inte har kommit till tals och skälen till det.

Om det har framkommit andra uppgifter som är av betydelse för ärendet, bör även de framgå av dokumentet.

Uppföljning

Socialnämnden bör erbjuda föräldrarna ett uppföljningssamtal efter att domstolens dom har vunnit laga kraft. Även barnet bör erbjudas ett sådant samtal, om det inte är olämpligt.

Utredning enligt 6 kap. 19 § föräldrabalken

Påbörja utredning

Socialnämnden bör så snart som möjligt efter att den har fått ett uppdrag från domstolen utse en person till utredare. Utredningen bör därefter påbörjas omgående och bedrivas på ett strukturerat sätt.

Föreläggande till flera socialnämnder

I de fall flera socialnämnder har fått i uppdrag att göra en utredning, bör de samråda med varandra om hur utredningen ska genomföras.

Utredningsplan

Utredningen bör inledas med att dess genomförande planeras. Planeringen bör omfatta

- vad som ska klargöras i utredningen,
- när och hur det är lämpligt att genomföra samtal med barnet,
- hur möten med barnet ska utformas så att barnet ges goda förutsättningar att framföra sina åsikter,
- när och hur enskilda eller gemensamma samtal ska genomföras med föräldrarna,
- hur ett behov av tolk eller kommunikationsstöd ska tillgodoses,
- vilka nya partner och referenspersoner som behöver kontaktas samt syftet med kontakterna,
- vilka registeruppgifter som ska hämtas in, och
- när utredningen beräknas vara slutförd.

I det fall nya eller ändrade omständigheter uppstår under utredningen, bör utredaren överväga om planeringen behöver ändras.

Hembesök

Hembesök bör i regel genomföras hos vardera föräldern med barnet närvarande. I det fall barnet normalt inte vistas hos en förälder, bör utredaren överväga att genomföra ett hembesök hos föräldern utan att barnet är närvarande.

Inledande samtal med föräldrarna

Om utredaren planerar att första samtalet ska genomföras med föräldrarna gemensamt, bör de i kallelsen uppmanas att kontakta utredaren i det fall någon av dem anser att något särskilt talar emot ett sådant samtal.

Utredaren bör informera föräldrarna om

- utredningens syfte,
- utredarens, ombudets och domstolens olika roller,
- det skriftliga material som utredaren redan har tillgång till,
- planen för utredningen,
- barnets och föräldrarnas delaktighet i utredningen,
- vilka kontakter som kan komma att tas med ny partner och referenspersoner, och

– att utdrag kan hämtas in från socialnämndens register samt från polisens misstanke- och belastningsregister.

Utredaren bör upplysa föräldrarna om att de när som helst under utredningen gemensamt kan ansöka om att påbörja samarbetssamtal. Innan samarbetssamtal påbörjas bör utredaren uppmana föräldrarna att kontakta domstolen för att, med dess godkännande, låta utredningen vila.

Fortsatta samtal med föräldrarna

De fortsatta samtalen bör inriktas på uppgifter om

– barnet samt dess levnadssituation och behov,
– barnets uppväxt och vad som planeras för dess framtid,
– barnets relation till vardera föräldern, syskon och respektive förälders nya partner,
– föräldrarnas levnadssituationer,
– föräldrarnas förmåga att samarbeta i frågor som gäller barnet,
– föräldrarnas förmåga att sätta barnets behov främst,
– föräldrarnas förmåga att ta ett gemensamt ansvar i frågor som gäller barnet,
– föräldrarnas omsorgsförmåga och möjligheter att tillgodose barnets behov,
– vilka möjliga lösningar vad gäller vårdnad, boende och umgänge som föräldrarna ser med utgångspunkt i barnets behov, och
– vilka konsekvenser olika lösningar vad gäller vårdnad, boende och umgänge kan få för barnet på både kort och lång sikt.

Utredaren bör ställa frågor till föräldrarna, var och en för sig, i syfte att klarlägga

– om det förekommer eller har förekommit missbruk, psykisk ohälsa eller någon annan problematik i familjen,
– om barnet utsätts eller har utsatts för hot, våld eller annat övergrepp eller på något annat sätt far eller har farit illa,
– om någon i familjen förutom barnet utsätts eller har utsatts för hot, våld eller annat övergrepp,
– om barnet har bevittnat hot, våld eller annat övergrepp inom familjen, och
– om barnet olovligen har förts bort eller hållits kvar.

Om utredaren har eller får kännedom om att något av det som anges i stycket ovan förekommer eller har förekommit, bör utredaren ställa frågor till föräldrarna i syfte att klarlägga på vilket sätt det påverkar eller har påverkat barnet.

Om den ena föräldern lämnar allvarliga uppgifter om den andra föräldern, t.ex. om missbruk, våldsbenägenhet eller någon annan svår problematik, bör utredaren så snart det är möjligt låta denne bemöta uppgifterna.

Barnets delaktighet

Utredaren bör under utredningen träffa barnet både enskilt och tillsammans med vardera föräldern.

I det fall uppdraget från domstolen gäller flera barn, bör utredaren ge vart och ett av barnen möjlighet att komma till tals i enskilda samtal så att de kan framföra sina tankar och åsikter oberoende av varandra.

Utredaren bör planera samtalen och utforma dem så att barnet ges goda förutsättningar att framföra sina åsikter. I samtalen bör utredaren ge barnet

- information med utgångspunkt från dess förutsättningar och behov, och
- möjlighet att berätta om sin tillvaro och framföra sina åsikter.

Utredaren bör ställa frågor till barnet i syfte att klarlägga

- om det förekommer eller har förekommit missbruk, psykisk ohälsa eller någon annan problematik i familjen,
- om barnet utsätts eller har utsatts för hot, våld eller annat övergrepp eller på något annat sätt far eller har farit illa,
- om någon i familjen förutom barnet utsätts eller har utsatts för hot, våld eller annat övergrepp, och
- om barnet har bevittnat hot, våld eller annat övergrepp inom familjen.

Om utredaren har eller får kännedom om att något av det som anges i stycket ovan förekommer eller har förekommit, bör utredaren ställa frågor till barnet i syfte att klarlägga på vilket sätt det påverkar eller har påverkat barnet.

Socialnämnden bör ställa frågor till barnet i syfte att klarlägga om uppgifterna som barnet har lämnat har uppfattats rätt.

Utredaren bör i sin kontakt med barnet skapa sig en bild av

- hur barnet mår,
- barnets utveckling och mognad, och
- barnets samspel med och relation till vardera föräldern, syskon och respektive förälders nya partner.

I det fall barnet inte har förmåga att ge uttryck för sina åsikter, trots att goda förutsättningar för det har skapats, bör utredaren bilda sig en uppfattning om barnets åsikter genom att prata med föräldrarna eller andra i barnets omgivning som känner barnet väl.

I det fall inget samtal med barnet äger rum, bör utredaren upplysa föräldrarna om barnets rätt till information och rätt att framföra sina åsikter. Utredaren bör verka för att föräldrarna ger barnet information med utgångspunkt från dess förutsättningar och behov.

Ny partner

Om en förälder lever i ett nytt förhållande, bör utredaren ställa frågor till den nya partnern i syfte att klarlägga

- vilken relation denne har till barnet,
- vilken bild denne har av barnet samt dess levnadssituation och behov, och
- vilken förmåga föräldrarna har att samarbeta i frågor som gäller barnet.

Referenspersoner

Innan en referensperson kontaktas för att lämna uppgifter till utredningen bör behovet av dem noga övervägas. Uppgifter bör i första hand hämtas in från personer som med utgångspunkt från en yrkesmässig roll känner barnet.

De uppgifter som hämtas in bör gälla referenspersonens kännedom om

- barnet samt dess levnadssituation och behov,
- barnets relation till vardera föräldern, och
- samspelet mellan barnet och vardera föräldern.

Referenspersonen bör få information om att det inte är dennes ansvar att ta ställning i frågan om vårdnad, boende och umgänge. Referenspersonen bör även informeras om att uppgifter som denne lämnar kommer att ingå i utredningen som en del i underlaget för domstolens beslut.

Utredaren bör sammanställa de uppgifter som referenspersonen har lämnat och kontrollera att uppgifterna har uppfattats rätt.

Registeruppgifter

Utredaren bör hämta in uppgifter om barnet och föräldrarna från socialnämndens register. Denne bör överväga om det även finns skäl att hämta in uppgifter om en ny partner eller någon annan person i barnets närhet. Utredaren bör vidare överväga om det finns skäl att hämta in uppgifter från någon annan socialnämnd.

Utredaren bör i regel hämta in uppgifter om föräldrarna från polisens misstanke- och belastningsregister samt överväga om det finns skäl att hämta in uppgifter om en ny partner.

Avslutande samtal

Utredaren bör erbjuda föräldrarna ett avslutande samtal, enskilt eller gemensamt, för att sammanfatta vad som har kommit fram under utredningen. Utredaren bör informera föräldrarna om vilka bedömningar och förslag till beslut som kommer att lämnas till domstolen.

Även barnet bör erbjudas ett avslutande samtal och informeras om vad utredaren har kommit fram till i utredningen, om det inte är olämpligt.

Utredningsrapport vid utredning enligt 6 kap. 19 § föräldrabalken

Utredaren bör sammanställa det som har framkommit i utredningen i en utredningsrapport. Utredaren bör begränsa innehållet i rapporten till sådant som är av betydelse för ärendet.

I de fall flera socialnämnder har fått i uppdrag att utreda samma barn, bör uppgifterna sammanställas och redovisas i en och samma utredningsrapport.

I det fall uppdraget gäller flera barn, bör en utredningsrapport upprättas för varje barn.

Av en utredningsrapport bör det framgå

- vilka personer ärendet gäller,
- vad ärendet gäller,
- vilka de juridiska förhållandena är för barnet vad gäller vårdnad, boende och umgänge,
- vilka de faktiska förhållandena är för barnet vad gäller boende och umgänge,
- om barnet har särskilda insatser,
- när utredningen påbörjades och avslutades,
- hur många samtal med barn och föräldrar som har ägt rum,
- när och var samtalen ägde rum,
- vilka personer som var närvarande vid samtalen,
- om samtal med barnet har genomförts utan vårdnadshavares samtycke,
- om samtal med en förälders nya partner har ägt rum,
- vilka referenspersoner som har kontaktats för att lämna uppgifter till utredningen,
- skälen till valet av referenspersoner, och
- från vilka register som uppgifter har hämtats in.

Av utredningsrapporten bör det vidare framgå om barnet eller föräldrarna inte har kommit till tals och skälen till det. Om det förekommer andra brister i utredningen, bör även de framgå av utredningsrapporten.

Om barnet

Utredaren bör i utredningsrapporten sammanställa det som har framkommit om barnet från samtal med föräldrarna, barnet, ny partner och referenspersoner.

Utredningsrapporten bör innehålla uppgifter om

- barnet samt dess levnadssituation och behov,
- barnets relation till vardera föräldern, och
- vilka åsikter som barnet har framfört som är av betydelse för ärendet.

Av utredningsrapporten bör det framgå på vilket sätt barnet påverkas eller har påverkats

- om det förekommer eller har förekommit missbruk, psykisk ohälsa eller någon annan problematik i familjen,
- om barnet utsätts eller har utsatts för hot, våld eller annat övergrepp eller på något annat sätt far eller har farit illa,
- om någon i familjen förutom barnet utsätts eller har utsatts för hot, våld eller annat övergrepp,
- om barnet har bevittnat hot, våld eller annat övergrepp inom familjen, och
- om barnet olovligen har förts bort eller hållits kvar.

Av utredningsrapporten bör det även framgå vilken bild utredaren har av barnet.

Om föräldrarna

Utredaren bör i utredningsrapporten sammanställa det som har framkommit om föräldrarna från samtal med dem, barnet, ny partner och referenspersoner.

Utredningsrapporten bör innehålla uppgifter om vardera förälderns

- levnadssituation,
- relation till barnet,
- utövande av eller utsatthet för hot, våld eller annat övergrepp,
- missbruk, psykiska ohälsa eller annan problematik i familjen,
- förmåga att samarbeta i frågor som gäller barnet,
- förmåga att sätta barnets behov främst, och
- omsorgsförmåga och möjligheter att tillgodose barnets behov.

Utredningsrapporten bör även innehålla uppgifter om föräldrarnas förmåga att ta ett gemensamt ansvar i frågor som gäller barnet.

Registeruppgifter

Utredaren bör i utredningsrapporten redovisa sådana uppgifter från socialnämndens register och polisens misstanke- och belastningsregister som är av betydelse för ärendet.

Utredarens analys och bedömning

Av utredningsrapporten bör det framgå vilken analys och bedömning som utredaren har gjort vad gäller

- om det finns risk för att barnet eller någon annan i familjen utsätts för hot, våld eller annat övergrepp eller att barnet på något annat sätt far illa,
- om det finns risk för att barnet olovligen förs bort eller hålls kvar,
- barnets relation till vardera föräldern,
- barnets förutsättningar och behov av särskilt stöd,
- barnets möjligheter att få sina behov och rättigheter tillgodosedda,
- föräldrarnas förmåga att samarbeta i frågor som gäller barnet,
- föräldrarnas förmåga att sätta barnets behov främst,
- föräldrarnas förmåga att ta ett gemensamt ansvar i frågor som gäller barnet,
- föräldrarnas förmåga att tillgodose barnets behov,
- respektive förälders lämplighet som vårdnadshavare, boendeförälder eller umgängesförälder,
- hur barnets åsikter har tillmätts betydelse i förhållande till dess ålder och mognad,
- vilka konsekvenser olika lösningar vad gäller vårdnad, boende och umgänge kan få för barnet på kort och lång sikt, och
- vilken lösning vad gäller vårdnad, boende och umgänge som är bäst för barnet med utgångspunkt från kunskap, beprövad erfarenhet och barnets åsikter.

Förslag till beslut

Ett förslag till beslut som lämnas till domstolen bör vara väl motiverat och beskriva vilka konsekvenser det får för barnet. Om det är olämpligt att lämna ett förslag till beslut, bör utredaren ange skälen för det.

Uppföljning

Socialnämnden bör erbjuda föräldrarna ett uppföljningssamtal efter att domstolens dom har vunnit laga kraft. Även barnet bör erbjudas ett sådant samtal, om det inte är olämpligt.

Socialnämndens möjlighet att föra talan om umgänge enligt 6 kap. 15 a § föräldrabalken

Umgänge med en förälder

Innan socialnämnden väcker talan i domstolen om umgänge bör den verka för att föräldrarna kommer överens om en förändring av umgänget eller att någon av föräldrarna själv väcker talan i domstol.

Umgänge med någon annan än en förälder

Om socialnämnden bedömer att umgänge med någon annan än en förälder är till barnets bästa, bör nämnden försöka nå en överenskommelse om umgänge på frivillig väg innan den väcker talan i domstol.

Umgängesstöd enligt 6 kap. 15 c § föräldrabalken

Yttrande till domstol

Socialnämnden bör i sitt yttrande till domstolen redovisa vilka praktiska förutsättningar som finns för att umgänge ska kunna genomföras med umgängesstöd.

Beslut från domstol

Efter att socialnämnden har fått ett beslut om umgängesstöd från domstolen bör nämnden så snart som möjligt utse en lämplig person för uppdraget att vara umgängesstöd. Därefter bör nämnden så snart som möjligt verkställa beslutet.

Lämplighet

Socialnämnden bör, med samtycke från den som planeras att bli utsedd som umgängesstöd, hämta in uppgifter om denne från nämndens register och polisens misstanke- och belastningsregister.

Socialnämnden bör överväga om det finns skäl att hämta in uppgifter från referenspersoner för att bedöma den tilltänkta personens lämplighet.

Uppdragsbeskrivning

Socialnämnden bör upprätta ett dokument där uppdraget att vara umgängesstöd beskrivs.

Av dokumentet bör det framgå

- vad syftet med umgängesstödet är,
- vilka dagar och vid vilka tidpunkter umgänge med umgängesstöd ska äga rum,
- på vilket sätt barnet ska skolas in,

- vilka särskilda instruktioner som gäller för uppdraget att vara umgängesstöd,
- hur återrapporteringen från den som är utsedd att vara umgängesstöd till socialnämnden ska gå till, och
- hur socialnämndens uppföljning av umgängesstödet kommer att genomföras.

Socialnämnden bör ge den person som är utsedd att vara umgängesstöd information om att denne har en opartisk roll i förhållande till föräldrarna och att barnets bästa är i fokus under umgängestillfällena.

Information till föräldrar och barn

Socialnämnden bör ge föräldrarna och barnet information om uppdragets syfte och utformning.

Handledning

Den person som är utsedd att vara umgängesstöd bör ha tillgång till handledning från socialnämnden. I komplicerade ärenden bör nämnden ge kvalificerad handledning.

Uppföljning

Vid uppföljningen av hur umgänget fungerar och om umgängesstödet fortfarande behövs bör socialnämnden tala med föräldrarna, barnet och den person som är utsedd att vara umgängesstöd.

Efter det första umgängestillfället bör socialnämnden göra en uppföljning och därefter regelbundet så länge umgängesstödet pågår.

Personalens kompetens enligt 5 kap. 3 § socialtjänstlagen

Den personal hos socialnämnden som handlägger de frågor om vårdnad, boende och umgänge som framgår av tillämpningsområdet bör ha svensk socionomexamen eller någon annan relevant högskoleexamen.

Personalen bör ha kunskaper om

- lagstiftning och praxis inom det familjerättsliga området,
- kriser och konflikter som kan förekomma i samband med separationer,
- barns behov i samband med föräldrars separation,
- hur man samtalar med föräldrar och barn,
- vad det innebär för ett barn att bevittna våld,
- konsekvenser av hot och våld i nära relationer, och
- konsekvenser av beroendeproblematik och psykisk ohälsa inom familjen.

Personal som leder samarbetssamtal bör även ha kunskaper om olika modeller för konfliktlösning.

Den personal hos socialnämnden som självständigt handlägger de frågor om vårdnad, boende och umgänge som framgår av tillämpningsområdet bör ha tillräcklig erfarenhet för uppgiften.

Dessa allmänna råd gäller från och med den 1 mars 2026 och ersätter Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöds allmänna råd (HSLF-FS 2017:51) om socialnämndens ansvar för vissa frågor om vårdnad, boende och umgänge.

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd

PER BERGLING

Anneli Stefansson

HSLF-FS kan laddas ned eller beställas via
webb: www.mfof.se/publikationer
e-post: info@mfof.se

Stibo, Horsens Danmark, 2025